

Loven om en ny Strafanstalt i Danmark.

Efter mange og haarde Fødselsveer er endelig den ovenfor aftrykte Lov kommen til Live, som skal lade det blive til Alvor med en ny Strafanstalt, hvortil der i de sidste 10 Aar har været en Dag for Dag voxende Trang.

I vore demokratiske Tider er Jordbunden jo ikke gunstig for saadanne Foranstaltninger, hvis Nytte ikke er umiddelbart indlysende for Vælgerfolket, og man har derfor ganske rolig ladet Forholdene udvikle sig til det Punkt, da Trangen var uafviselig, hvorom den Lovforslaget ledsagende Kommissionsbetænkning afgiver klare Vidnesbyrd.

Siden 1859, da Vridsløselille Forbedringshus toges i Brug, er der ikke bygget nogen Strafanstalt i Danmark, men derimod i 1875 nedlagt en ældre Strafanstalt (i Viborg), saa at der siden dette Aar kun har været Plads til ialt 789 Mandfanger. I denne Aarrække er imidlertid Landets Befolkning steget med ca. 35 pCt., og Indbyggerantallet i København, hvor Kriminaliteten jo som i alle store Byer stiger progressivt med Befolkningsmængden, er i samme Tid voxet med ca. 150 pCt. Tyveriernes Antal er da ogsaa dér i de sidste 15 Aar steget til omtrent det dobbelte, de grove Tyverier, hvilket praktisk talt vil sige Indbrudstyverierne, til det tredobbelte.

Fra den øverste Fængselsadministrations Side er intet forsomt. Allerede i 1901 indsendte Overinspektoren for Fængselsvæsenet Forslag til Justitsministeriet om Opførelse af en ny Strafanstalt, gjorde atter i 1902 gentagne Gange

Ministeriet bekendt med den tilstedværende Pladsmangel og de deraf flydende alvorlige Ulemper og forebragte endelig i 1904 paany indtrængende Forestillinger i saa Henseende.

Det første Middel, som man greb til, var at overflytte Fanger, der vare domte til Forbedringshusarbejde og derfor hensat i Enkeltcelle i Vridsløselille Forbedringshus, til Behandling i Fællesskab i Horsens Strafanstalt, hvilket i Aarene 1900—1910 fandt Sted med 757 Fanger. Dette vil altsaa sige, at disse, der efter Loven og Dommen skulde holdes i Enrum, priggaves alle de bekendte Følger af Samkvemmet med ældre, forhærdede Forbrydere og unddroges den intensivere aandelige Paavirkning, som gennem den mere omfattende Skoleundervisning, de jævnlige Cellebesøg og den overhovedet mere individualiserende Behandling bliver Fangerne til Del i Cellefængslet. Saa meget uforsvarligere blev dette, som det i stort Omfang har drejet sig om unge Mennesker, idet den tidligere Regel kun til Horsens Strafanstalt at overflytte tidligere med Cellestraf ansete og præsumptiv mindre paavirkelige Personer over 25 Aar langt fra har kunnet overholdes.

Overfor dette maa det anses for et mindre Onde, at de overflyttede gik tabt af den ved Hensiddens i Celle lovhjemlede Afkortning i Straffetiden, og at Transportomkostninger og den forlængede Straffetid har kostet Staten ca. 20,000 Kr. aarlig.

Det næste Middel, hvormed man søgte at skaffe Plads, var en meget udstrakt Benaadning af Straffefanger, hvorom det i den ovennævnte Betænkning hedder:

»Til Trods for — eller rettere som Følge af — disse Massebenaadninger forværres Forholdene stadig Medens Antallet af Benaadninger af de i Horsens Strafanstalt hensiddende Fanger tidligere kun havde været gennemsnitlig ca. 5 aarlig, blev der i Finansaaret 1904—05 alene fra nævnte Strafanstalt benaadet 60 Fanger, og i det følgende Finansaar steg Tallet til 98 samtidig med, at der fra Vridsløselille Strafanstalt, hvorfra der tidligere kun

var benaadet gennemsnitlig ca. 10 om Aaret, løslodes 62 Fanger ifølge Benaadning*). Den overvejende Del af disse Benaadninger skete paa Grund af Pladsmangelen og vare betinget af, at paagældende Fanger udvandrede og ikke vendte tilbage her til Landet i en Aarrække. Det siger sig selv, at Hovedparten af de saaledes benaadede Fanger langt fra tilfredsstillede de Krav, som en samvittighedsfuld Afvejelse af de Hensyn, der bør gøre sig gældende ved Benaadninger, maatte kræve**), og Følgen af disse Massebenaadninger har da ogsaa været, at man ikke naaede en virkelig Lettelse af Overfyldningen i Strafanstalterne, idet de benaadede for en stor Del hurtig gjorde sig skyldige i nye Forbrydelser og inddømtes paany til lange Strafarbejdsstraffe.«

Foruden denne egentlige Benaadning er der ogsaa siden 1904 i stedse stigende Omfang anvendt den Fremgangsmaade ved betinget Benaadning at fritage dertil egnede Fanger for de sidste Maaneder af Straffetiden mod Anbringelse paa de tvende, Fængselselskaberne tilhørende Optagelseshjem, »Adersbølgaard« og »Lyng«, til hvis Udvidelse og Drift Staten har ydet betydelige Tilskud, og ialt er der paa denne Maade fra 1904 til Februar 1911 anbragt 180 Fanger.

Trods denne mod al sund og alvorlig Strafferetspleje stridende og af Betænkningen med Rette kritiserede Anvendelse af Benaadning, der selvfølgelig for lange Tider har virket nedbrydende paa Retsbevidstheden i vide Kredse, og hvortil man næppe nogensinde andetsteds har sét Magen, lykkedes det langt fra at overvinde Vanskelighederne.

Allerede i December 1909 hensad der i Københavns Arrester 40 til Forbedringshusarbejde dømte Mænd, som ikke kunde afleveres til Vridsløselille Strafanstalt paa Grund af Pladsmangel, og Antallet steg i December 1910 til ca. 90.

*) I de 5 Aar 1904—05 til 1908—09 benaadedes ialt fra Strafanstalterne 528 Fanger. (Redaktionens Anmærkning).

**) Jfr. hermed en ganske lignende Dom i S. Grundtvig.: Den kriminelle Retspleje i Opløsningstilstand, Kbhvn., 1910.

Ventetiden, før de kunde afleveres, var derhos ikke Dage eller Uger, men steg efterhaanden til 5 Maaneder, saa at det endog hændte, at en Fange ved sin Aflevering til Vridsløselile Strafanstalt kun havde 33 Dage tilbage af sin Straf, hvilket selvfølgelig ganske betog Forbedringshusstraffen dens Karakter, og var saa meget uheldigere, som Fangerne i Ventetiden ikke havde Arbejdspligt, paa hvilken sidste Mislighed der først for ganske nylig er raadet Bod.

Paa denne Maade overfyldtes naturligvis ogsaa de københavnske Arrester, hvor der stadig hensidder over 100 Fanger flere, end der er Plads til, hvilket overhovedet kun lader sig gøre ved at anbringe 12—14 Personer i Lokaler, som ere bestemte til 3, og ved at tilsidesætte alle moralske, hygiejniske og disciplinære Hensyn; noget ganske tilsvarende er derhos blevet Følgen i de til København grændsende og flere andre Landjurisdiktioners Arresthuse.

Yderligere har man i København i stort Omfang været nødt til at sende københavnske Fanger til Provinsarresterne, til i de sidste 1½ Aar ganske at indstille Afsoning af Alimentationsbidrag til uægte Born og for en stor Del Afsoning af Bøder samt til ligefrem at undlade Paatale af en Mængde Politiforseelser af løse Personer, overfor hvem Paatale uden øjeblikkelig Hensættelse til Bodeafsoning vilde være ganske meningsløs.

Skont hele denne alvorlige Misère jo nærmest er et indre, dansk Anliggende, frembyder den dog en videre Interesse, fordi den viser, at man ikke kan snige sig uden om den straffende Retshaandhævelses Krav, uden at det fører til et Kaos, der truer selve Samfundets Orden.

Dette synes da ogsaa nu at være anerkendt af Flertallet i det af Rigsdagen nedsatte Udvalg, medens et Mindretal paa 2 Medlemmer ikke har sluttet sig til Forslaget om en ny Strafanstalt, men ment at kunne nøjes med at »hævde, at Lovgivningsmagten i langt højere Grad maa tage Sigte paa at forebygge Forbrydelser, . . . paa Forbedring af de sociale Forhold og dybtgaaende pædagogiske Foranstaltninger.«

Ogsaa indenfor Kriminalisternes Kreds findes der jo en Retning, der holder til disse Doktriner, kaster Vrag paa Straffen og deklamerer om Forebyggelse som det ene fornødne.

For denne Retnings Tilhængere kan det ikke ofte nok gores gældende, at man ikke med Rette kan betegne Straffens Virkning som illusorisk, naar det — som her i Norden — ved gentagne Undersøgelser er godtgjort, at kun $\frac{1}{3}$ af de første Gang straffede atter forsé sig, og at af denne Trediedel atter kun $\frac{1}{3}$ gaar over til at blive professionelle Forbrydere. De oversé derhos idelig, at Anvisningen paa en mere intensiv Prævention gennem Borneopdragelse etc., som vi jo alle ønske, ikke i mindste Maade løser Spørgsmaalet om, hvad vi skal gøre med de Forbrydere, vi nu har, og hvem vi dog ikke godt kan overlade Eneherredømmet, fordi nogle af dem muligvis ved passende Foranstaltninger i deres Barndom kunde have været standsede paa Forbryderbanen.

Som det af Loven fremgaar skal Anstalten opføres paa en Grund ved Nyborg Købstad, og der er dertil bevilget 1,200,000 Kr. Den kommer saaledes til at ligge meget centralt i Landet og ved en af dettes Hovedfærdselslinier. Grunden, som i det væsentlige er skænket af Nyborg Kommune, er ca. 20 Tdr. Land (c. 11 Hektar) stor, og Meningen er derpaa at opføre 2 Fængselsbygninger med Plads til 221 Fanger, hvoraf 159 i Celle, samt 1 almindeligt Sygehus til 14 og 1 Tuberkulosesygehus for 18 Patienter, ikke blot fra den ny Anstalt, men fra Mandsanstalterne overhovedet.

Man mener paa denne Maade at kunne imødegaa den ovenfor beskrevne Pladsmangel uden at foregribe de Forandringer, som den forventede ny Straffelov antages at ville medføre i Straffuldbyrdelsen, og man udskyder af Hensyn til denne den i mange Aar paatænkte Nedlæggelse af den gamle Strafanstalt for Kvinder paa Kristianshavn og Opførelsen af en særlig Anstalt for unge Fanger.

Kommissionens Forslag gik egentlig ud paa at omdanne Rytterkasernen i Odense til Strafanstalt, hvilket formentlig

vilde have kunnet gøres betydelig hurtigere og billigere, og det kan ikke nægtes, at man forstaar Tilbøjeligheden til at slaa af paa Fordringerne til en fuldt ud tilfredsstillende Beliggenhed og Bygning, naar man til Gengæld kunde vinde nogenlunde hurtlig at komme ud af de foran beskrevne, i det daglige Arbejde særdeles pinagtige Tilstande.

For den, som staar disse lidt fjernere og derfor lettere kan fæste Blikket paa det Tidspunkt — ca. 2 Aar frem i Tiden — da man har kæmpet sig igennem Vanskelighederne, er det derimod utvivlsomt, at man, afsét fra Pengespørgsmaalet, af penitentiære Hensyn langt maa foretrække den vedtagne, helt ny Strafanstalt, bygget i alle Enkeltheder med dette Formaal for Øje, og selv om den nok bliver kostbarere i Anlægget, er det ganske sikkert, at naar der forud er lagt en omsigtsfuld og fast Plan for den daglige Administration, og denne tages i Betragtning ved Bygningens Opførelse, vil Anstaltens Drift altid blive betydelig billigere end, naar Administrationen maa rette sig efter de lokale Forhold i en ældre Bygning, der aldrig vil kunne omdannes til noget fuldt tilfredsstillende. Et talende Eksempel paa, hvor uøkonomisk en upraktisk indrettet og tilmed for lille Strafanstalt er, har man da ogsaa i den gamle Strafanstalt for Kvinder paa Kristianshavn, hvor 1 Fange koster ikke langt fra lige saa meget som 2 Fanger i Mandsanstalterne, idet bl. a. Personalet, væsentlig paa Grund af de lokale Forhold, maa være forholdsvis mere end dobbelt saa stort som i Mandsanstalterne.

Ved Loven er der endelig bevilget 7000 Kr. til at foretage saadanne Byggearbejder, som ere fornødne for, at 30 fra Horsens Strafanstalt udsendte Fanger kan arbejde hele Aaret i Kølseng Mergelleje i Stedet for som hidtil kun i Sommerhalvaaret.

S. Grundtvig.